

Fråga om ett lokalt kollektivavtal, som överlåtaren av en verksamhet var bunden av, övergår till förvärvaren av verksamheten när både överlåtare och förvärvare var bundna av samma centrala kollektivavtal och det lokala kollektivavtalet utgjorde en tillåten lokal anpassning enligt det centrala kollektivavtalet.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2013-01-23
StockholmDom nr 6/13
Mål nr A 8/12**KÄRANDE**

Industrifacket Metall, Olof Palmes Gata 11, 105 52 Stockholm
Ombud: förbundsjuristen Darko Davidovic, adress som ovan

SVARANDE

1. Industri- och KemiGruppen, Box 1721, 111 87 Stockholm
2. BIS Production Partner AB, 556681-6111, Box 22, 444 21 Stenungsund
Ombud: jur. kand. Pia Wiséen Wernblom, adress som ovan under 1

SAKEN

fastställsetalan angående kollektivavtal

Bakgrund

Mellan parterna föreligger kollektivavtal.

Den 1 april 2009 övertog BIS Production Partner AB (BIS) underhållsverksamhet från Borealis AB (Borealis). Det är i målet ostridigt att det var fråga om en sådan verksamhetsövergång som avses i 6 b § anställningsskyddslagen. Båda företagen var och är medlemmar i Industri- och Kemigruppen och bundna av kollektivavtalet Kemiska fabriker. Borealis var dessutom bundet av ett lokalt kollektivavtal som innehöll avvikande regler för beredskap och veckovila i förhållande till det centrala kollektivavtalet. Efter att BIS övertagit verksamheten fortsatte BIS fram till den 31 december 2010 att tillämpa villkoren i det lokala avtalet om beredskap och veckovila i stället för det centrala avtalet.

Twist har uppkommit mellan parterna om BIS haft rätt att under tiden den 1 april – 31 december 2010, det vill säga då ett år passerat efter verksamhetsövergången, tillämpa det lokala kollektivavtalet i stället för det centrala kollektivavtalet på de arbetstagare som övergick från Borealis.

Parterna har tvisteförhandlat utan att kunna enas.

Förbundet har väckt talan mot Industri- och KemiGruppen och BIS (arbetsgivarparterna) och yrkat att Arbetsdomstolen ska fastställa att BIS var skyldigt att tillämpa kollektivavtalet Kemiska fabriker för beredskapsarbete samt veckovila från den 1 april till den 31 december.

Arbetsgivarparterna har bestritt käromålet.

Ingen av parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Arbetsdomstolen har med stöd av 4 kap. 10 § lagen om rättegången i arbetstviser avgjort målet utan huvudförhandling.

Parterna har till utveckling av sin talan anfört i huvudsak följande.

Förbundet

I 28 § medbestämmandelagen finns bestämmelser om vilka verkningar som uppkommer beträffande kollektivavtals giltighet i samband med verksamhetsöverlåtelser som omfattas av 6 b § anställningsskyddslagen. Om överlåtare och förvärvare är bundna av samma kollektivavtal fortsätter avtalsbundenheten som tidigare. Om endast överlåtaren är bunden av kollektivavtal, blir förvärvaren bunden av överlåtarens kollektivavtal i tillämpliga delar. Om däremot förvärvaren redan är bunden av ett kollektivavtal, som kan tillämpas på de arbetstagare som följer med vid övergången, blir överlåtarens kollektivavtal inte gällande för förvärvaren, vilket framgår av 28 § första stycket andra meningen medbestämmandelagen.

Huvudregeln i 28 § medbestämmandelagen är således att överlåtarens kollektivavtal inte ska fortsätta att tillämpas, om förvärvaren redan är bunden av något annat kollektivavtal som kan tillämpas. Det centrala kollektivavtalet som BIS var bundet av reglerar i helhet frågor om beredskapstjänst och veckovila i § 1 mom 5 samt § 6 i kollektivavtalet. Kollektivavtalet hade kunnat tillämpas av BIS på de arbetstagare som följde med vid övergången. Därmed blev BIS inte bundet av Borealis lokala kollektivavtal om beredskapstjänst och veckovila utan var även efter övergången enbart bundet av det centrala kollektivavtalets regler om beredskap och veckovila.

I 28 § tredje stycket medbestämmandelagen finns visserligen en regel som tillförsäkrar arbetstagarna ett fortsatt skydd för de tidigare kollektivavtalsreglerade anställningsvillkoren under ett års tid. Bestämmelsen tar emellertid inte sikte på giltigheten av överlåtarens kollektivavtal utan utgör endast en reglering om förlängd tillämpning av de tidigare anställningsvillkoren i överlåtarens kollektivavtal.

BIS var från den 1 april 2010, det vill säga när ett år passerat efter verksamhetsövergången, skyldigt enligt 28 § första stycket andra meningen medbestämmandelagen, att tillämpa det centrala kollektivavtalet om beredskap och veckovila på de arbetstagare som omfattades av verksamhetsövergången.

Sammanfattningsvis blev BIS inte, genom verksamhetsövergången, bundet av Borealis lokala kollektivavtal eftersom BIS redan var bundet av ett tillämpligt centralt kollektivavtal. Därmed var BIS skyldigt att tillämpa det centrala kollektivavtalets regler om beredskap och veckovila när ett år passerat från verksamhetsövergången.

Arbetsgivarparterna

Parterna är i målet ense om de faktiska förhållanden, som utgör bakgrund till tvisten, t.ex. att det varit fråga om övergång av verksamhet enligt 6 b § anställningsskyddslagen.

Grundtanken med regeln i 28 § första stycket andra meningen medbestämmandelagen är att överlåtarens kollektivavtal som huvudregel ska bli gällande för förvärvaren. Från denna huvudregel har gjorts ett undantag för en förvärvare som är bunden av ett annat kollektivavtal som kan tillämpas på de övertagna arbetstagarna. Syftet med undantaget från huvudregeln om att överlåtarens kollektivavtal följer med till förvärvaren är att förhindra att förvärvarens eget kollektivavtal undanträngs av överlåtarens kollektivavtal.

I det nu aktuella fallet är det emellertid inte fråga om att överlåtarens lokala kollektivavtal skulle tränga undan förvärvarens kollektivavtal. Överlåtaren Borealis och förvärvaren BIS är bundna av samma centrala kollektivavtal. Eftersom överlåtarens lokala kollektivavtal utgör en tillåten lokal anpassning enligt det centrala kollektivavtalet och således inte strider mot det, blir inte förvärvarens centrala kollektivavtal undanträngt om han skulle anses bunden av det lokala avtalet. Det finns inga skäl till att ett lokalt avtal, innehållande anpassningar av detta riksavtal, skulle ”falla bort” i samband med en verksamhetsövergång.

Den i målet aktuella bestämmelsen, 28 § första stycket andra meningen medbestämmandelagen, har inte sitt ursprung i någon EU-rättslig lagstiftning. Den har emellertid ett nära samband med övriga regler om skydd för arbetstagares rättigheter i samband med verksamhetsöverlåtelser och bör därför tolkas med beaktande av Rådets direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag, verksamheter eller delar av verksamheter (2001/23/EEG) – Överlåtelsedirektivet. Från ett EU-perspektiv framstår en tolkning som leder till oförändrade anställningsvillkor i så stor utsträckning som möjligt som den mest naturliga.

Sammanfattningsvis blir förvärvaren bunden av överlåtarens lokala kollektivavtal, när ett lokalt kollektivavtal hos överlåtaren utgör en tillåten anpassning av det centrala kollektivavtal som både förvärvaren och överlåtaren är bundna av. Bolaget var således skyldigt att fortsätta tillämpa det lokala avtalet även efter det att ett år passerat efter verksamhetsövergången.

Domskäl

Tvisten

Tvisten gäller frågan om ett lokalt kollektivavtal, som överlåtaren av en verksamhet var bunden av, övergår till förvärvaren av verksamheten när både överlåtaren och förvärvaren var bundna av samma centrala kollektivavtal och det lokala kollektivavtalet utgjorde en tillåten lokal anpassning enligt det centrala kollektivavtalet.

Bakgrund

Den 1 april 2009 övertog BIS underhållsverksamhet från Borealis. Det var fråga om en sådan verksamhetsövergång som avses i 6 b § anställningsskyddslagen. Båda företagen var och är medlemmar i Industri- och Kemigruppen och är bundna av kollektivavtalet Kemiska fabriker. Borealis var dessutom bundet av ett lokalt kollektivavtal som innehöll avvikande regler för beredskap och veckovila i förhållande till det centrala kollektivavtalet. Efter det att BIS övertagit verksamheten fortsatte BIS fram till den 31 december 2010 att tillämpa villkoren i det lokala avtalet om beredskap och veckovila i stället för det centrala avtalet.

Förbundet har gjort gällande att BIS från den 1 april 2010, det vill säga efter det att ett år passerat efter verksamhetsövergången, var skyldigt att, enligt 28 § första stycket andra meningen medbestämmandelagen, tillämpa det centrala kollektivavtalet om beredskap och veckovila. Arbetsgivarparten har gjort gällande att BIS i och med verksamhetsövergången blev bundet av det lokala kollektivavtalet och att bolaget således var skyldigt att fortsätta tillämpa det även efter det att ett år passerat efter verksamhetsövergången.

Den rättsliga regleringen

I 28 § medbestämmandelagen finns bestämmelser om vilka verkningar som uppkommer med avseende på kollektivavtal och enskilda anställningsavtal i samband med företagsöverlåtelser och andra sådana verksamhetsövergångar som omfattas av 6 b § anställningsskyddslagen. För det fall både överlåtaren och förvärvaren är bundna av samma kollektivavtal fortsätter avtalsbundenheten som tidigare. Om endast överlåtaren är bunden av kollektivavtal men inte förvärvaren gäller, enligt 28 § första stycket första meningen, detta kollektivavtal i tillämpliga delar för den nya arbetsgivaren. Om däremot förvärvaren redan är bunden av kollektivavtal, som kan tillämpas på de arbetstagare som följer med vid övergången, sker ingen automatisk övergång av det kollektivavtal som gällde hos överlåtaren, vilket framgår av 28 § första stycket andra meningen.

Av 28 § tredje stycket framgår att, när arbetstagares anställningsavtal och anställningsförhållanden har övergått till en ny arbetsgivare enligt 6 b § anställningsskyddslagen, den nya arbetsgivaren är skyldig att under ett år från övergången tillämpa anställningsvillkoren i det kollektivavtal som då gällde för den tidigare arbetsgivaren. Villkoren ska enligt bestämmelsen tillämpas på samma sätt som den tidigare arbetsgivaren var skyldig att tillämpa dessa villkor. Detta gäller dock inte sedan kollektivavtalets giltighetstid har löpt ut eller sedan ett nytt kollektivavtal har börjat gälla för de övertagna arbetstagarna.

Blev BIS bundet av Borealis lokala kollektivavtal?

Frågan om vad som händer med lokala kollektivavtal vid en verksamhetsövergång i den situation som föreligger i det nu aktuella fallet har inte tidigare prövats av Arbetsdomstolen. Förarbetena till medbestämmandelagen ger inte heller någon vägledning för hur 28 § medbestämmandelagen ska tillämpas i den nu aktuella situationen.

Av 28 § första stycket andra meningen medbestämmandelagen följer, som redan nämnts, att en förvärvare inte blir bunden av överlåtarens kollektivavtal, om förvärvaren redan är bunden av något annat kollektivavtal som kan tillämpas på de arbetstagare som följer med. Ordalydelsen i lagtexten talar således för att överlåtarens, Borealis, lokala kollektivavtal i det nu aktuella fallet inte bör bli gällande för förvärvaren BIS eftersom BIS var bundet av ett tillämbart centralt kollektivavtal. Även i doktrinen finns det stöd för att en förvärvare inte bör bli bunden av överlåtarens lokala kollektivavtal när förvärvare och överlåtare är bundna av samma centrala kollektivavtal (se Källström och Malmberg, Anställningsförhållandet, 2009, s. 290 f. samt Schmidt, Facklig arbetsrätt, 1997, s. 204).

Arbetsgivarparterna har emellertid anført att 28 § första stycket andra meningen medbestämmandelagen inte kan tolkas strikt i enlighet med sin ordalydelse utan bör tolkas mot bakgrund av överlåtelsedirektivet. Vissa delar av bestämmelsen i 28 § medbestämmandelagen har fått sin utformning som en följd av överlåtelsedirektivet.

Det kan tyckas att regeln i 28 § första stycket andra punkten medbestämmandelagen, som ger förvärvarens kollektivavtal företräde framför överlåtarens kollektivavtal, inte är förenlig med direktivets bestämmelse att förvärvaren ska vara bunden av villkoren i löpande kollektivavtal på samma sätt som överlåtaren var bunden (artikel 3.3). Av artikeln följer dock att medlemsstaterna får begränsa den period under vilken förvärvaren ska vara skyldig att tillämpa överlåtarens kollektivavtal till högst ett år. I Sverige tillgodoses – i ett fall som detta – direktivets krav på att förvärvaren ska vara skyldig att tillämpa överlåtarens kollektivavtal under ett år genom den så kallade ettårsregeln i 28 § tredje stycket medbestämmandelagen. Det är därför förenligt med direktivet att förvärvaren efter det att ett år förflutit från övergången kan vara skyldig att tillämpa de kollektivavtal som gällde hos denne i stället för det som gällde hos överlåtaren.

Det nu sagda leder, enligt Arbetsdomstolens mening, till slutsatsen att överlåtelsedirektivet inte kan tillmätas någon betydelse vid tolkningen och tillämpningen av 28 § första stycket andra meningen medbestämmandelagen.

Arbetsdomstolen kommer därmed fram till att 28 § första stycket andra meningen medbestämmandelagen ska tillämpas i enlighet med sin ordalydelse. Det innebär att BIS inte blev bundet av Borealis lokala kollektivavtal som Borealis gjort gällande eftersom BIS var bundet av ett tillämbart centralt kollektivavtal.

Vid denna bedömning ska förbundets talan bifallas med den precisering som framgår av domslutet.

Domslut

Arbetsdomstolen fastställer att BIS Production Partner AB var skyldigt att, från den 1 april 2010 till den 31 december 2010, tillämpa kollektivavtalet Kemiska fabriker för beredskapsarbete samt veckovila på de arbetstagare som omfattades av verksamhetsövergången den 1 april 2009 från Borealis AB till BIS Production Partner AB.

Ledamöter: Karin Renman, Ulrika Stenbeck Gustavson, Berndt Molin, Claes Frankhammar, Helena Linde, Maria Hansson och Margareta Öhberg. Enhälligt.

Sekreterare: Malin Broman Lindfors